

حقوق مالکیت فکری

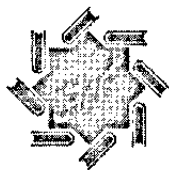
در نرم افزارهای متن باز

(اِپِن سورس)

Open source

www.ketab.ir

محمد علی کرمی

ISBN: 978-622-7538-68-7

9

786227

538687

سرشناسه :	کرمی، محمدعلی، ۱۳۶۶-
عنوان و نام پدیدآور:	حقوق مالکیت فکری در نرم افزارهای متن باز (این سورس) / Open source محمدعلی کرمی.
مشخصات نشر :	تهران: انتشارات علم و دانش، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری :	۱۲۴ص.
شابک :	۹۷۸-۶۲۲-۷۵۳۸-۶۸-۷
وضعیت فهرست نویسی :	فیا
یادداشت :	ص.ع. به انگلیسی : ... Mohammad Ali Karami. Investigate state of intellectual...
یادداشت :	کتابنامه : ص. [۱۱۷] - ۱۲۱؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع :	نرم افزار متن باز — قوانین و مقررات
	Open source software — Law and legislation
	نرم افزار متن باز — قوانین و مقررات — ایران
	Open source software — Law and legislation — Iran
	حق مولف — برنامه های کامپیوتری
	Copyright— Computer programs
	نرم افزار — حفاظت — قوانین و مقررات
	Software protection — Law and legislation
	مالکیت معنوی Intellectual property
	نرم افزار — صنعت و تجارت — گواهینامه ها
	Computer software industry — Licenses
رده بندی کنگره :	K1۵۱۹
رده بندی دیویی :	۳۴۶.۲۸
شماره کتابشناسی ملی:	۷۰۳۵۵۸

نام کتاب • حقوق مالکیت فکری در نرم افزارهای متن باز (این سورس) Open source

نویسنده • محمدعلی کرمی

ناشر • علم و دانش

نوبت چاپ • اول، زمستان ۱۴۰۰

چاپ • علم و دانش

تیراژ • ۵۰۰ جلد

صفحه آرای • محمد تیموری

طراح جلد • محمد فاضل گل محمدی

قیمت • ۱۱۰ هزار تومان

شابک • ۹۷۸-۶۲۲-۷۵۳۸-۶۳-۲

آدرس: تهران، میدان انقلاب، بین خیابان اردیبهشت و ۱۲ فروردین پاساژ اندیشه، طبقه همکف

تلفن: ۶۶۴۱۵۴۶۰-۶۶۴۱۵۴۵۹ موبایل: ۰۹۱۲۳۵۸۷۶۰۵

ایمیل: teymori_۱۳۵۵@yahoo.com

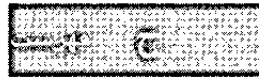
سایت: www.elmo-danesh.ir

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات.....	۱۱
مقدمه.....	۱۲
مرور ادبیات و سوابق مربوطه.....	۱۶
نواوری.....	۲۰
فصل دوم: مفهوم نرم افزار متن باز و نظام حاکم بر آن.....	۲۳
مبحث اول : نرم افزار و تفکیک از آثار مشابه.....	۲۴
گفتار اول: چیستی نرم افزار و نحوه بوجود آمدن آن.....	۲۴
گفتار دوم: تعریف نرم افزار.....	۲۵
گفتار سوم: مفهوم نرم افزار.....	۲۶
گفتار چهارم : تفکیک حقوقی نرم افزار از آثار مشابه رایانه ای.....	۲۷
الف: تفکیک از پایگاه های داده.....	۲۷
ب: تفکیک از آثار چند رسانه ای (مولتی مدیا).....	۲۸
مبحث دوم : انواع نرم افزارها.....	۲۹
گفتار اول : نرم افزار آزاد.....	۳۰
گفتار دوم : نرم افزار متن باز.....	۳۱
مبحث سوم : نظام نرم افزارهای متن باز.....	۳۳
گفتار اول : سیاست های مبنایی متن بازها.....	۳۴
گفتار دوم : اصول نظام متن باز.....	۳۸
۱. توزیع مجدد آزاد.....	۳۹
۲. دسترسی آزاد به کد مبدأ.....	۳۹
۳. اجازه گرفتن آثار مشتق.....	۳۹
۴. تمامیت کد مبدأ پدیدآورنده نرم افزار.....	۴۰
۵. عدم تبعیض علیه شخص یا گروهی.....	۴۰
۶. عدم تبعیض استفاده در زمینه مشخص.....	۴۰
۷. انتشار یکسان لیسانس.....	۴۰
۸. نرم افزار متن در محیط های دیگر.....	۴۱

۹. نرم افزار متن باز نباید دیگر نرم افزارها را محدود کند..... ۴۱
۱۰. لیسانس باید به لحاظ فناوری بی طرف باشد..... ۴۱
- گفتار سوم : لیسانس های متن باز..... ۴۱
۱. لیسانس دانشگاهی..... ۴۴
۲. لیسانس متقابل..... ۴۴
۳. لیسانس استاندارد..... ۴۵
- مبحث چهارم : حمایت و محافظت از نرم افزار..... ۴۵
- گفتار اول : حمایت و محافظت از نرم افزار در معنای عام..... ۴۶
- گفتار دوم : مزایای حمایت از نرم افزارهای بر مبنای نظام نرم افزاری متن باز..... ۴۹
۱. افزایش خلاقیت و ابتکار..... ۴۹
۲. کاهش هزینه تولید به دلیل استفاده از نیروی کار ناشناخته..... ۴۹
۳. تسهیل فرایند انتقال تکنولوژی و گسترش آزادی اطلاعات..... ۵۰
۴. تقویت بازار رقابتی..... ۵۱
۵. به روزرسانی سریع نرم افزارهای متن باز..... ۵۱
- گفتار سوم : معایب حمایت از نرم افزارهای بر مبنای نظام نرم افزاری متن باز..... ۵۱
۱. آسیب به حق تمامیت اثر..... ۵۲
۲. عدم تضمین خدمات..... ۵۲
۳. عدم توجه کافی به منافع پدیدآورنده..... ۵۲
- گفتار چهارم : مغایرت اصول متن باز با اصول و قواعد مالکیت فکری..... ۵۳
- فصل سوم: انواع مجوزها در نرم افزارهای متن باز..... ۵۵
- انواع مجوزها در نرم افزارهای متن باز..... ۵۶
- مبحث اول : چرا مجوز کد منبع..... ۵۷
- گفتار اول : مدل های مجوز دهی..... ۵۸
- بند اول : مدل مجوز دهی نرم افزارهای بسته ای..... ۵۸
- بند دوم : مدل مجوز دهی نرم افزار متن باز..... ۵۹
- بند سوم : مدل مجوز دهی ترکیبی (Hybrid)..... ۶۰
- گفتار دوم : تقسیم بندی مدل های مجوز دهی بر اساس میزان آزادی..... ۶۱
- بند اول : مجوزهای هم خانواده با GPL یا کپی لفت (GPL - style)..... ۶۱

- بند دوم : مجوزهای هم خانواده با مجوز BSD (BSD - style) ۶۱
- گفتار سوم : کپی رایت و مجوزهای متن باز ۶۱
- گفتار چهارم : مجوز مالکیت عمومی ۶۴
- مبحث دوم : شناخت مشهورترین مجوزهای متن باز ۶۵
- گفتار اول : مجوز عمومی گنو GNU GPL یا (GPL) ۶۵
- بند اول : مزایای استفاده از مجوز GPL ۶۶
- بند دوم : معایب مجوز GPL ۶۷
- گفتار دوم : مجوز عمومی محدودتر گنو (GNU LGPL) یا (LGPL) ۶۷
- گفتار سوم : مجوز MIT ۶۸
- گفتار چهارم : مجوزهای نوع BSD ۶۹
- گفتار پنجم : مجوز Apple Public Source ۷۰
- گفتار ششم : مدل مجوز MPL ۷۱
- گفتار هفتم : مجوز آپاچی نسخه ۲ ۷۲
- گفتار هشتم : مجوز PHP ۷۲
- مبحث سوم : شناخت مجوزهای منبع مشترک ۷۳
- فصل چهارم: نرم افزارهای متن باز از منظر حقوق مالکیت فکری و حقوق رقابت. ۷۵
- مبحث اول : حمایت از نرم افزار در نظام حقوق مالکیت فکری ۷۶
- گفتار اول : نحوه حمایت از نرم افزار در نظام حقوق مالکیت فکری ۷۶
- گفتار دوم : ارزیابی حمایت از نرم افزار در نظام حقوق مالکیت فکری ۷۸
- بند اول : مزایا ۷۸
- بند دوم : معایب ۷۹
- گفتار سوم : نظام حمایتی مناسب ۸۱
- بند اول : موارد تقابل نظام حقوق مالکیت فکری با نظام متن باز ۸۲
- بند سوم : راهکارهای احتمالی نظام حقوق مالکیت فکری برای تأمین ضروریات
- اساسی در صنعت نرم افزار و نقائص آنها در این زمینه ۸۵
- بند چهارم : چند پیشنهاد برای دستیابی به نظام حمایتی مناسب ۸۷
- مبحث دوم : نرم افزارهای متن باز و حقوق رقابت (تعاملات و تعارضات) ۸۸

گفتار اول: زمینه‌های تعامل لیسانس متن باز و حقوق رقابت.....	۹۰
بند اول: شرط قلمرو استفاده.....	۹۰
بند دوم: عدم تبعیض در استفاده‌کنندگان.....	۹۱
بند سوم: آزادی در نوع استفاده.....	۹۱
گفتار دوم: زمینه‌های تعارض‌زا.....	۹۲
بند اول: شرط توزیع بدون رویالتی.....	۹۳
بند دوم: شرط کپی‌لفتی.....	۹۶
بند سوم: شرط باز اعطای فایل اصلاحی.....	۱۰۰
بند چهارم: شرط حق اختراع متقابل.....	۱۰۲
بند پنجم: سوءاستفاده از وضعیت مسلط اقتصادی.....	۱۰۷
فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات.....	۱۱۱
منابع و مآخذ.....	۱۱۷
Abstract.....	۱۲۳

مقدمه

نرم افزار متن باز بسیار شگفت انگیز می باشد. فرهنگ همکاری و انجام کارهای گروهی را بالا می برد، برنامه نویسی را سریع تر می کند، پیدا کردن و رفع مشکلات را سرعت می بخشد و از همه مهم تر دانش را ترویج می دهد. به دیگر معنا توسعه نرم افزار با این مدل، بسیار گسترده می شود. امروزه جایگاه نرم افزارهای رایانه ای در زندگی بشریت نیازی به توضیح و تبیین نداشته اهمیت آن نیز بر کسی پوشیده نیست. لذا هر نرم افزاری که تولید می شود پدیدآورنده آن نسبت به اثر به وجود آمده دارای حقی می باشد و با توجه به اینکه این حق می تواند از حقوق مالی به شمار آید نیاز به حمایت حقوقی نیز دارد. در علم رایانه نرم افزارها تقسیم بندی های مختلفی دارند لیکن در صورتی که بحث از تقسیم در حوزه ماهیت حقوقی باشد می توان آنها را به دو قسمت اختصاصی و متن باز تقسیم کرد. نرم افزار متن باز نرم افزاری است که پدیدآورنده آن متن اصلی برنامه (کدهای اصلی برنامه نویسی) را به صورت آزاد در دسترس همگان قرار داده و دیگران می توانند بر اساس نیاز و سلیقه های خود نرم افزار را تغییر داده و با طراحی مجدد نوع کاربردی تری از آن را تولید کنند. در نرم افزارهای متن باز برخلاف نرم افزارهای اختصاصی پدیدآورنده دارای حق انحصاری نیست.

در این نوشتار تاریخچه های تقنینی و قوانین مربوط به حقوق مالکیت فکری و نرم افزارهای رایانه ای و جایگاه حقوقی مالکیت فکری در نرم افزارهای متن باز و نحوه حمایت حقوقی و قانونی از آنها همچنین مشکلات نظام حقوقی مالکیت فکری در حمایت از نرم افزارهای متن باز بررسی می گردد.

علی کرمی